

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Biblioteca Centrală
Regională
Huff-donara-Deva

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

ÎN ACEST NUMĂR:

D. CERNIKOV

GRĂDINA
ZOOLOGICĂ ÎN JUNGLE

(pag. 4)

În vizită la prieteni

de Al. Ivan Ghilia

(pag. 5)

Din istoria
descoperirilor
geografice

Cu navigatorii ruși în jurul lumii

de Alexandru Roșu

(pag. 6-7)

★ **FILMUL** ★

(pag. 9)

ANUL XIX

37

(1965)

13 septembrie 1963

12 pagini, 1 leu

Rindeaua trebuie bine potrivită!..

memento

1.750.000
de
„boboci“

În pagina 12 a revistei noastre veți citi un articol despre Islanda. Dar în cele ce urmează, această țară nu joacă alt rol decât cel al unui termen de comparație. În anul școlar 1963—1964, numărul studenților din anul I din U.R.S.S. este de 10 ori mai mare decât întreaga populație a Islandei — 1.750.000. Numai plusul de „boboci“ față de anul trecut depășește totalul locuitorilor acestei țări cu guvern, parlament, ambasadori etc.: 190.000.

Analiza cifrelor de mai sus nu este nici ea lipsită de interes. 60 la sută din noul contingent studentesc se compune din tineri care au o anumită experiență de viață și de muncă. Mulți dintre ei au fost trimiși în învățământul superior de uzine, sovhozurile sau colhozurile în care au lucrat. Iată o de pildă pe Praskovia Rusavskaja, muncitoare la rafinăria de zahăr din Tainovo. Pentru modul excepțional în care s-a remarcat în producție, tovarășii ei de muncă au trimis-o la Institutul tehnologic al industriei alimentare din Kiev, cu o bursă plătită de uzină. Când își va obține diploma, ea se va întoarce la rafinărie, unde va lucra ca inginer.

Demn de subliniat este și faptul că printre cei care au pășit pentru prima oară anul acesta pragul universității se numără o serie de participanți la olimpiadele școlare de fizică și matematică, unde s-au distins prin rezultatele obținute. De altfel, tot mai numeroase sînt universitățile și școlile superioare care iau în grija lor cite o școală medie, pentru a urmări pe elevii cu calități deosebite și a-i stimula pe ei și pe colegii lor să învețe mai bine.

Anul școlar care a început la 1 septembrie în U.R.S.S. aduce cu sine programe largite la foarte multe din institutele de învățămînt superior. De asemenea, în diferite orașe, s-au creat noi facultăți și universități. Astfel, la Tiumen a luat naștere un institut de medicină, la Krasnoiarșk o filială a universității din Novosibirsk etc. Manualele și tratatele tipărite în acest an pentru studenți se vor ridica la un total de 873, față de 417 în 1959. Radio-ul și televiziunea vor fi folosite într-o mult mai mare măsură decât în trecut pentru predarea de lecții și consultații pentru învățămîntul superior.

i. g.
svejk
la
moscova

„1963 este anul celei de-a 80-a aniversări a nașterii marelui scriitor ceh Jaroslav Hašek, decedat în urmă cu 40 de ani. N-ați putea realiza cu acest prilej un desen pe tema „Cum mi-l inchipui pe bravul soldat Svejk?“

Așa începe scrisoarea pe care Piotr Matko, inginer și colecționar moscovit de documente referitoare la Hašek, a adresat-o recent unor artiști desenatori din Uniunea Sovietică. Răspunsul la solicitarea colecționarului n-au întârziat să sosească. Ele cuprindeau imagini reprezentînd cele mai diferite posturi ale celebrului erou al scriitorului ceh, desene care vădeau popularitatea de care se bucură „Păjaniile bravului soldat Svejk“ în Uniunea Sovietică. Desenele primite nu reprezintă, însă, unicele piese ale colecției. Luînd în considerare bogăția ei și interesul pe care-l prezintă, persoane competente afirmă că această colecție ar fi un adevărat muzeu.

Cum a luat ființă originalul „muzeu“, care sînt piesele pe care le prezintă numeroșii vizitatori ai apartamentului 54 din pasajul Izmailovski nr. 6 din Moscova, unde și are sediul? Interesul manifestat de inginerul sovietic pentru viața și opera lui Hašek și, îndeosebi, pentru bravul soldat Svejk, e destul de vechi. A început în urmă cu 30 de ani, o dată cu lectura savurosului roman tradus astăzi în peste 40 de limbi și, curînd, s-a transformat în pasiune.

În consecință, Piotr Matko a studiat amănunțit biografia scriitorului, a trasat pe hartă itinerariile străbătute de acesta în timpul celor cinci ani petrecuți în Rusia, lagărele de lîngă Kiev și Samara unde caporalul de infanterie ceh a fost internat în timpul primului război mondial, localitățile prin care mai apoi a trecut lupînd alături de Armata Roșie. Așa se face

Moscova azi. Vedere spre podul Novo-Arbatsk și hotelul „Ucraina“

că în scurtă vreme Matko a devenit cunoscut celor ce-l îndrăgesc pe Hašek nu numai în Uniunea Sovietică, ci și în străinătate, de unde au început să-i sosească nenumărate scrisori și colete poștale.

Între altele, colecția din strada Izmailovski cuprinde cărți și tăieturi din ziare și reviste, desene și fotografii și, începînd din 1959, documente referitoare la festivalurile naționale de umor și satiră organizate în orașul ceh Lipnice unde Hašek și-a petrecut ultimii ani ai vieții. Colecția a început însă să ia amploare abia după ce presa sovietică și cehă au publicat informații despre ea. În „muzeu“, al cărui conservator este însuși colecționarul, pot fi văzute operele lui Hašek publicate în diferite limbi, studii și articole referitoare la scriitor, lucrări care-i imită maniera între care și „Svejk în al doilea război mondial“ de Bertolt Brecht, ilustrații — numai Joseph Lada e reprezentat de 540 de desene în negru și 200 în culori — 35 diverse figurine, insigne și medalii, discuri și alife. Și toate acestea repartizate pe sectoare: „Svejk în teatru“, „Svejk în operă“, „Svejk în film“, „Svejk și sculptura“ etc.

Popularitatea de care se bucură Hašek în Uniunea Sovietică e altă de mare, încît anul trecut la Moscova a luat ființă o „Asociație a prietenilor lui Hašek“, cu 10 filiale (deocamdată) răspîndite în întreaga țară.

a. b.

tainele
aparitiei
războaielor

Editura politică de stat din Moscova a publicat recent o nouă ediție a volumului doi din „Istoria diplomației“. Lucrarea, scrisă de V. M. Hvostov și tipărită sub redacția unui colectiv condus de A. A. Gromiko, este considerabil îmbogățită și conține mult material nou față de prima ediție apărută în 1946. Volumul doi este consacrat perioadei de la sfîrșitul războiului franco-prusac și al Comunei din Paris pînă la primul război mondial (1871-1914). El expune și analizează evenimentele internaționale și diplomatice care au stat în centrul atenției lui Lenin cînd a elaborat teoria sa despre imperialism și principalele teze ale politicii externe a proletariatului.

Noul volum cuprinde perioada istorică în care au avut loc cele două războaie imperialiste cu caracter local și cînd s-a pregătit primul război mondial imperialist. Volumul scoate în evidență rolul pe care l-a avut diplomația imperialistă în pregătirea acestor răz-

boaie, care au constituit crime monstruoase săvîrșite de imperialiști împotriva omenirii.

Trebuie menționat că noua ediție cuprinde în plus un material bogat despre istoria diplomației din S.U.A., care în perioada aceea ieșise pentru prima oară pe arena largă a politicii mondiale, și pagini pline de conținut consacrate istoriei diplomației dintr-un număr de țări asiatice și africane.

Principalele instrumente ale politicii imperialiste agresive au fost, desigur, forțele armate, presiunea economică și alte metode similare. Dar un rol destul de important îl are și diplomația. Și, în legătură cu aceasta, meritul volumului este că dă o imagine cuprinzătoare a dezvoltării diplomației în zorii epocii imperialiste și descrie amănunțit cele mai importante tratative diplomatice, contribuind prin aceasta la înțelegerea caracterului fals și hrăpăreț al imperialismului.

g. b.

s-a schimbat
ceva

Călătorul care vizitează astăzi Uniunea Sovietică este impresionat de abundența, varietatea și înfîntărea articolelor electrotehnice pe care le consideră, pe bună dreptate, ca tot atîtea dovezi ale înaltului nivel al industriei sovietice legate de tehnica cea mai modernă. Cine se interesează și mai mult de această latură a vieții sovietice nu va întârzia să remarce că un mare număr din aparatele de radio, de pildă, pe care le vede în magazine, sînt fabricate în R.S.S. Letonă — așa cum în Gruzia sau Kirghizia va înțîlni locomotive Diesel ieșite de pe porțile unei uzine din Riga iar pretutindeni aparate telefonice sau medicamente, turbine sau microbuze, îngrășăminte sau parfumuri de aceeași fabricație letonă.

Mirarea celui care constată această stare de lucruri este perfect justificată. Cum a ajuns Letonia, despre care pînă la intrarea ei în familia frățească a celorlalte republici sovietice știam cu toții că-i o țărișoară săracă, cu multe mlaștini și nisipuri, să fabrice toate acestea? Da, R.S.S. Letonă nu-i nici astăzi o țară mare. Suprafața ei nu trece de 64.000 de km² iar populația se ridică la abia 2.200.000 de locuitori. Dar puterea sovietică a schimbat cu desăvîrșire viața harnicului popor leton și chiar înfățișarea meleagurilor pe care trăiește.

Cîteva exemple? Vechea Letonia avea relații comerciale cu șase state, produsele industriei letone de astăzi sînt exportate în 58 de țări. În ultimii cinci ani ritmul de dez-

voltare al industriei letone a fost mai rapid decît ritmul mediu de dezvoltare pe ansamblul Uniunii Sovietice. Mica republică produce de pe acum de două ori mai mult lapte pe cap de locuitor decît Statele Unite, dar pînă în patru ani producția de lapte va spori cu încă 50 la sută iar cea de grîu se va dubla. Numai în 1961 în orașele letone s-au construit de 7 ori mai multe case decît în cei douăzeci de ani de dominație burgheză.

Și am mai putea continua cu înșiruirea unor exemple similare. Dar concluzia rămîne una singură: poporul Letoniei sovietice are de ce să fie mîndru.

V. Z.

o colecție
unică
de
sunete

Laboratorul limbii vorbite al Institutului pedagogic de limbi străine din Moscova. Cine vine pentru prima oară aici se crede în laboratorul unui mare institut tehnic: pretutindeni microfoane, magnetofone, căști de radio... Mîndria laboratorului este însă „colecția de sunete“. Colecționarii americani de sunete „adună“ de obicei zgomotul produs de o picătură căzută de la înălțimea unui zgîrie-nori, horecîitul gîtului tăiat de cuțit, sunetul scos de o insectă stricivă etc. Fonetica laboratorului sovietic nu cunoaște asemenea sunete.

Fondul colecției pomenite a Institutului moscovit îl constituie 6000 de înregistrări de sunete din opt limbi. Printre altele aici se află înregistrate vocile lui Thomas Mann, Louis Aragon, Paul Eluard, a lui Gerard Philippe etc.

În orele practice în laborator, mai precis într-una din numeroasele săli ale laboratorului, studenții au posibilitate să asculte fie celebrul discurs demascator al lui Gheorghii Dimitrov la procesul incendierii Reichstag-ului, fie unul din cele peste 500 de rapoarte, rapoarte, interciuri, convorbiri cuprinse în colecție.

După cum vedeți, este vorba de o colecție unică de sunete. Pe lîngă „literatura“ social-politică și beletristică, fonoteca mai cuprinde numeroase „manuale sonore“ care ajută pe studenți la exersarea pronunției, la însușirea lexicului și a gramaticii limbilor străine.

a. h.

întîlnire
prietenască

Ultimul număr al revistei „Sovetskaia muzika“ publică o serie de materiale pe marginea întîlnirii care a avut loc în primăvara anului acesta la București între reprezentanții conducerii Uniunilor de compozitori din U.R.S.S. și Republica Populară Romînă. Astfel, revista publică textul prescurtat al raportului prezentat la această întîlnire de către primul secretar al Uniunii Compozitorilor din R.P. Romînă, Ion Dumitrescu.

Sub titlul „În Bucureștiul muzical“, E. Groșeva semnează un amplu articol în care se ocupă de viața muzicală din Capitala patriei noastre. Autoarea face o prezentare a activității creatoare a multor dintre compozitorii noștri, printre care Mihail Jora, Sabin Drăgoi, Marțian Negrea, Zeno Vancea, Ion Dumitrescu, Paul Constantinescu, Alfred Mendelsohn, Dumitru Capoianu, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, Sergiu Sarghizov și alții.

În articolul amintit, Groșeva subliniază impresia deosebit de favorabilă pe care le-a produs-o oaspeților sovietici vizita la Conservatorul „Ciprian Porumbescu“ din București. De asemenea, vizitînd Institutul de folclor, delegația muzicienilor sovietici a putut cunoaște îndeaproape activitatea multilaterală a colaboratorilor acestui institut. „Ne-a impresionat, scrie autoarea, nu numai entuziasmul științific al celor care lucrează în această minunată instituție, ci și dragostea sinceră față de activitatea pe care o desfășoară și, în același timp, profunda modestie care caracterizează pe gazdele noastre ospitaliere și cordiale.“

„Sovetskaia muzika“ publică în același număr portretele a 15 compozitori și muzicologi romîni.

Z. V.

PROBLEME ACTUALE ÎN

Construcțiile rurale

Dezvoltarea rapidă a agriculturii în U.R.S.S. a fost însoțită de o vastă campanie de construcții în colhozuri și sovhozuri. În cursul septenalului investițiile capitale în agricultură se ridică la mai bine de 50 miliarde ruble, din care aproape 34 miliarde au fost alocate pentru construcții rurale.

În lumina sarcinilor trasate de Plenara C.C. al P.C.U.S. din noiembrie 1962 au fost adoptate o serie de măsuri privind îmbunătățirea muncii de sistematizare precum și sporirea continuă a volumului de construcții de locuințe, de edificii social-culturale și administrative. Sistematizarea raioanelor rurale reprezintă unul din cele mai complicate genuri de proiectare. Ea presupune coordonarea și rezolvarea unei vaste sferi de probleme care-i privesc atât pe arhitecți, cât și pe inginerii de alte specialități.

La întocmirea proiectelor de sistematizare a centrelor rurale s-a avut în vedere ca, paralel cu construirea complexelor industriale și întreprinderilor care prelucerează produsele colhozurilor și sovhozurilor, să se dea o atenție sporită construirii masive de case de locuit și clădiri social-culturale. De aceea, se impunea pe de o parte găsirea unor sisteme constructive mai raționale și mai eficiente decât cele cunoscute, pe de altă parte accelerarea ritmului construcțiilor.

Antrenați în această vastă acțiune, specialiștii sovietici au propus o gamă largă de soluții concretizate într-o seamă de proiecte. Proiectele pentru case de locuit, edificii social-culturale și clădiri industriale amplasate în mediul rural prevăd folosirea cu precădere a carcaselor din beton armat, metodă care a dat rezultate strălucite în construcția urbană. Ca material de umplutură se preconizează blocurile și plăcile din materiale locale — fibrolit, stufit, arbolit etc. După acest sistem se pot construi

Vorbim mai sus despre întreprinderile de prefabricate. Tot în scopul realizării de construcții cât mai economice, fabricile de panouri și plăci prefabricate vor fi amplasate în apropierea satelor. Căci este știut că un număr impresionant de așezări rurale se află la depărtare mare atât de oraș cât și de căile de comunicație principale. Așezarea Novovasilievka din regiunea Zaporijie, de pildă, se află la 30 de kilometri de cel mai apropiat oraș. De aceea în comună a fost organizată o bază de producție pentru materiale de construcție. Aici se fabrică țigle din mortar de ciment și mici elemente din beton armat — bolandrugi, plăci ușoare etc. De asemenea, baza are o secție pentru prelucrarea lemnului și una pentru fabricarea cărămizilor arse din argilă locală. Cunoscând toate acestea ne explicăm mai ușor cum de a fost posibil ca, într-un răstimp scurt, Novovasilievka să se îmbogățească cu un cinematograful cu 460 de locuri, o grădiniță cu 50 locuri, o școală medie etc.

Pe măsură ce bazele industriale de pe lângă așezările rurale vor lua o mai mare amploare, unele elemente componente ale construcțiilor, în speță pereții portanți, vor fi executate din materiale ușoare și, mai ales, eficiente sub aspectul izolării fonice și termice. Totodată se va accentua și mai mult tendința de folosire cu precădere a materialelor locale. Executarea clădirilor cu pereții portanți din cărămidă și blocuri de piatră locală s-a extins pe teritoriul U.R.S.S., pretutindeni unde aceste materiale se găseseră din abundență. Astfel, în câteva raioane din republicile baltice, se folosesc pe scară largă cărămizile silico-

vor avea cel mult 60 de apartamente. Instalațiile de apă și canalizare, ca de altfel și celelalte atribute ale confortului, vor fi nelipsite.

Sistematizarea centrelor rurale presupune, de asemenea, construirea de cămine și grădinițe de copii, școli, organizații comerciale și întreprinderi industriale, grupuri social-culturale, instituții spitalicești etc.

În ultimul timp Institutul de studii și cercetări pentru construcții rurale, „Selstroj”, a elaborat numeroase proiecte de sistematizare a centrelor rurale. Un exemplu elocvent de ceea ce trebuie să fie o așezare colhoznică modernă ni-l oferă proiectul pentru reconstrucția satului Ciobruți, din raionul Tiraspol. Colhozul „V. I. Lenin” din Ciobruți a reunit șase gospodării învecinate. Astăzi satul are 7 000 de locuitori și se întinde pe un teritoriu de circa 600 de hectare. În raza colhozului funcționează mai multe întreprinderi zootehnice, un centru de prelucrare primară a strugurilor, o fabrică de sortare, de prelucrare și ambalare a legumelor și fructelor etc. Partea locuită a satului cuprinde case individuale cu parcele mici de teren în jurul fiecăreia. Proiectul de reconstrucție a așezării prevede în primul rând refacerea rețelei stradale. Sînt prevăzute străzi transversale care unesc străzile longitudinale existente într-o rețea unică de circulație. De asemenea, lungimea cvartalelor va fi redusă de la 800 la 300 de metri, potrivit cu condițiile impuse de protecția contra incendiilor. Cvatartele

Oraș? Nu, stradă în colhozul „Pobeda” din raionul Krasnodar

clădiri cu câte două, trei și chiar patru etaje.

O dată găsit sistemul constructiv cel mai potrivit pentru sate se pune problema realizării economice a construcțiilor. În acest scop s-a procedat la tipizarea elementelor de construcție. Astfel s-a ajuns la elaborarea unui nomenclator unic de prefabricate pentru edificii cu cele mai diverse destinații. Nomenclatorul unic oferă un mare avantaj: producția aceleiași întreprinderi poate satisface cererile de prefabricate ale tuturor organizațiilor care construiesc în mediul rural, independent de destinația construcției.

Intrucât în următorii ani în majoritatea așezărilor rurale se vor construi case de locuit în general cu două nivele, pentru montarea elementelor prefabricate se vor folosi automacarane de trei tone care ridică sarcini până la 1,5 tone. Proiectele tip amintite aici au ținut seamă de această cerință: greutatea elementelor prefabricate nu va depăși 1,5 tone.

calcare, în Armenia blocurile de tufuri, iar în unele raioane din Ucraina și Caucaz piatră de calcar.

Ne-am referit pînă aici îndeosebi la sisteme constructive și ritmuri în construcția de locuințe, edificii social-culturale și clădiri industriale la sate. În cele ce urmează ne vom ocupa pe scurt de problema sistematizării așezărilor de tip rural.

La elaborarea proiectelor de sistematizare a așezărilor colhoznice și sovhoznice s-a ținut seama în primul rînd de varietatea zonelor teritoriale, de condițiile naturale-climatice precum și de perspectivele dezvoltării economice a centrelor rurale. Potrivit cu aceste criterii teritoriul Uniunii Sovietice a fost împărțit în cinci zone. De asemenea, s-a stabilit că reconstrucția și construcția de așezări colhoznice și sovhoznice se va face pe etape de dezvoltare. Astfel, pentru perioada 1965—1970 au fost prevăzute case de locuit cu câte două, trei și patru etaje, cu apartamente de câte două, trei sau patru camere. Blocurile mari

noi vor ocupa suprafețe cuprinse între două și cinci hectare. Satul va avea un imens parc central și multe spații verzi. Centrul așezării își va schimba cu totul înfățișarea. În fața Casei de cultură va fi o piață mare unde se vor înălța o clădire administrativă, un hotel și un combinat de deservire socială. Tot în centru se vor găsi un magazin, cantina precum și un grup de case de locuit cu un etaj. Amplasarea instituțiilor înrudite în aceeași clădire este o soluție economică și comodă. În perspectivă satul a fost proiectat pentru o populație de 10 000 de oameni.

Iată așadar o așezare rurală care ușor ar putea fi confundată cu una urbană. Este o dovadă în plus a progresului realizat pe calea ștergerii diferențelor dintre sat și oraș.

Ing. R. Untu

Institutul de proiectări în construcții și materiale de construcție

KRASNODAR

Specialiștii uzinei mecanice de reparații din Krasnodar au pus recent la punct un nou model simplu, dar sigur, al unui încălzitor solar destinat agriculturii. Noua instalație permite să se încălzească apa pînă la 65° și poate furniza bucătărilor, băilor sau creșcătorilor de vite peste patru tone de apă caldă zilnic. „Boilerul” e format din celule de sticlă cu o suprafață totală de 60 m². Pe fundul închis al celulelor e instalat un sistem de tuburi subțiri care, numai într-o jumătate de oră, permit încălzirea apei la temperatura susamintită. Actualmente noua instalație e folosită cu succes în zeci de colhozuri și sovhozuri din republicile unionale.

ENAKIEVO

La Uzina metalurgică din Enakievo se construiește un nou furnal. Este al treilea agregat construit aici în anul septenalului.

puncte
de
reper

LENINGRAD

Șantierul naval din orașul de pe malul mării Baltice au lansat recent un nou petrolier, „Pyongyang”. Este ultima navă din seria tancurilor petroliere sovietice cu un deplasament de 40 000 de tone. În prezent, șantierele au trecut la construcția unui petrolier de 60 000 de tone.

TIUMEN

În Siberia apuseană au fost depistate importante rezerve de gaze naturale. Este cea de a douăzecea pînă prospectată în ultimii ani și nu-i lipsit de interes să arătăm că rezervele potențiale de gaze naturale ale Uniunii Sovietice reprezintă aproximativ a treia parte din resursele mondiale.

MINSK

De pe banda rulantă a uzinei de tractoare din Minsk a coborît zilele trecute al 300 000-lea tractor „Belarus”. Acesta este numărul mașinilor construite aici în circa 10 ani. Dar în timp ce primele 100 000 au fost realizate în șapte ani și jumătate, pentru următoarele 200 000 au fost necesari numai doi ani și trei luni. Astăzi uzina produce la fiecare 6 minute un tractor nou.

OMSK

Pe traseul conductei petroliere Tuimazi-Irkutsk se construiesc câteva rezervoare gigantice din beton armat pentru păstrarea țițeiului. Principala avantaj al noilor construcții față de cele obișnuite, din oțel, constă în rezistența lor sporită: sînt de-a dreptul fără moarte. Cele vechi nu durau mai mult de 20-30 de ani.

MOSCOVA

Din țesăturile realizate anual peste plan de țesătoria Valentina Mașkovskaia de la „Trihgoraia manufaktura” pot fi confecționate 600 de rochii. În fiecare schimb țesătoria frunțasă realizează peste normă 25 metri de țesături.

VOLGOGRAD

Doi sute de muncitori și specialiști de la rafinăria din Volgograd au vizitat în ultimii trei ani întreprinderile similare din Baku, Groznîi, Omsk, Ufa, Saratov, Kuibișev etc. Aplicînd în întreprinderea lor tot ce au găsit nou în rafinăriile vizitate ei au realizat economii în valoare de un milion de ruble.

TASKENT

De curînd în capitala Uzbekistanului a avut loc primul congres republican al inventatorilor și raționalizatorilor. Delegații la congres au reprezentat 40 000 de luptători pentru progresul tehnic. De pe urma aplicării în practică a propunerilor făcute de raționalizatorii din R.S.S. Uzbekă s-au realizat în răstimp de patru ani și jumătate economii de peste 100 milioane de ruble.

GRĂDINA

ZOOLOGICĂ ÎN JUNGLA

Un ziar ghanez a publicat sub titlul: „Un crocodil fură o bicicletă“ următoarea întâmplare: un învățător trecea cu bicicleta pe un dig. La un moment dat, un crocodil care-l pindise tot timpul îl răsturnă cu o lovitură de coadă. Spre norocul lui învățătorul izbuti să fugă. De ciudă, crocodilul împinse bicicleta în apă. Același ziar a mai anunțat că niște elefanți sălbateci atacaseră un sat. Ca urmare, în localitatea respectivă a fost înființată o echipă de vânători, care să preîntâmpine eventualele atacuri.

Alături de aceste informații figura o reclamă foarte ademenitoare: „Vizitați grădina zoologică din Kumasi!“ O invitație cărcia nu-i puteam rezista. Ghana este situată pe coasta Oceanului Atlantic, cu apele sale calde; linia groasă a Ecuatorului trece ceva mai la sud de ea. Toată țara este de fapt o regiune tropicală africană în care visează să ajungă vânătorii din întreaga lume și de unde sînt aduse, în toate grădinile zoologice de pe glob, cele mai exotice animale. Eram deci curioși să vedem ce au expus ghanezii în grădina lor zoologică.

Ca mărime, orașul Kumasi se situează pe locul doi după Accra, capitala țării. Este centrul poporului ashanti, care în vremurile grele ale stăpînirii coloniale, a opus o puternică rezistență englezilor. Orașul, cu străzi asfaltate, magazine și ci-

șosea, i-a tras o labă unui șofer, după care i-a făcut semnul pe care-l uzitează agenții de circulație cînd indică: liber! Șoferul ne-a mai istorisit și alte întâmplări similare, așa încît nici n-am băgat de seamă cînd am ajuns la grădina zoologică.

Chiar la intrare, alături de casa de bilete, se află o cușcă mare în care se plimbă un mamba — un șarpe uriaș de culoare verde. Mușcătura lui e mortală, veninul acționînd fulgerător. După ce ne-am cumpărat bilete a trebuit să trecem printr-un culoar îngust, străjuit de o parte de un gârdulet scund iar de alta de cușca cu șarpele șuierător. Bineînțeles ne-am strecurat cum am putut mai repede.

— Ieșirea este prin altă parte? — ne-am interesat noi.
— Nu, tot pe aici.
— Hm! Bine...

Mai întii am nimerit în orașelul maimuțelor unde se află cimpanzei, giboni și urangutani. Dar ce nu vezi acolo? Maimuțe galbene, albicioase, cafenii, cenușii sau negre cu un cerc alb în jurul botului. Și toate sar, se catără, se zbenguie, se răsucesc în fel și chip și se strîmbă la vizitatori.

Maimuțele sînt închise în cuști. Acestea sînt, însă, atît de spațioase încît, uneori, poate să crească înăuntru chiar și un copac. Maimuțele sînt aduse la Kumasi din regiuni situate

la o sută de kilometri de oraș sau și mai aproape, la cincizeci de kilometri. Chiar în imediata vecinătate a orașului, se întîmplă ca uneori, dacă te ivești pe neașteptate cu mașina de după un deal, să întîlnești cîte un cîrd de maimuțe care se sperie și se împrăstie gălăgioase de o parte și de alta a șoselei. Noaptea, în copaci poți vedea scînteind niște luminițe roșii: sînt ochii maimuțelor. Seamănă foarte mult cu ochii omului — cînd serioși, cînd veseli. Într-o cușcă mare din grădina zoologică se află cimpanzeul Ju. Uneori se apropie de zăbrele, se sprijină cu nasul de bară și rămîne așa mult timp nemișcat.

Chiar de la început ne-am dat seama că grădina zoologică din Kumasi este foarte originală. De exemplu, poți vedea aci sumedenie de papagalii închisi în cuști. Dar alături de ei, în copaci, zboară liber, din creangă în creangă, un mare număr de păsări asemănătoare.

— De ce țineți papagalii aceștia în cuști? — l-am întrebant pe Kofi, un îngrijitor din grădina zoologică, care se oferise să ne însoțească.

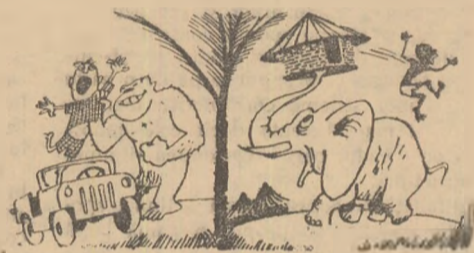
— Pentru orice eventualitate — ne-a răspuns el. Dacă ar fi toți liberi, s-ar putea întîmpla să zboare care-ncoțor și vizitatorii să nu mai aibă ce vedea.

Există aici o colecție splendidă de vulturi. Toți trăiesc în cuști, în jurul cărora rătăcesc condori triști, cu penele înfoiate, încercînd să șterpelească cîte ceva de mîncare. Așa se întîmplă cu astfel de grădini zoologice. Plouă cu musafiri nepoftiți. Și de ar fi numai condorii! Prin tot parcul se plimbă bitlani albi africani. Îi întîlnești pretutindeni în oraș și cu atît mai mult aici, unde este loc berechet și multă liniște. În grădina zoologică din Kumasi există acea atmosferă naturală care se încearcă să se creeze și în grădinile zoologice din Europa. Animalele trăiesc într-un spațiu ceva mai mic decît dacă ar fi libere dar au în schimb aceleași condiții: soare, copaci, iarbă. În consecință se simt ca la ele acasă, în junglă. Și tocmai din pricina acestui cadru natural, vizitatorul nu prea se simte în apele lui.

La un moment dat ne-am apropiat de o volieră metalică, dincolo de care se plimbă un bivol. Semăna foarte mult cu o vacă, o vacă, însă, dacă ne putem exprima astfel, într-o bună formă sportivă: îndesată, cu o rețea de mușchi puternici sub piele. Nici nu ne-am apropiat bine de volieră pentru a ne convinge de această asemănare, că bivolul s-a și repezit la noi din ungherul lui. Cînd colosul masiv, de culoare neagră, s-a rostogolit înainte cu coarnele gata de atac, pămîntul s-a cutremurat, iar gardul metalic părea foarte subred. Noi, cum se spune în asemenea cazuri nu ne-am pierdut cu firea, și... am luat-o la sănătoasa, iar bivolul, după ce s-a izbit cu putere de gard, s-a oprit gîfîind. Geologii sovietici care, la invitația guvernului acestei țări, lucrează în Ghana, la alcătuirea unei hărți geologice, ne-au povestit că în cursul expedițiilor prin savană au fost atacați de cîteva ori de bivoli. Asta s-a întîmplat cam la 200 de kilometri de grădina zoologică. Doi bivoli au fost alungați cu împușcături iar unul ucis.

Nu știu cum or fi suportat ei în savană aceste atacuri, dar noi, chiar și în grădina zoologică, ne-am simțit multă vreme picioarele de vată, iar fumătorii au trebuit să scapero cîte zece bețe de chibrituri ca să aprindă o țigară. După ce am pus ordine în înfățișare, ne-am îndreptat către un loc mai liniștit, unde se află riși, leopardzi și lei. Pe toți i-a lăsat indiferenți apariția noastră, numai un leu s-a ridicat încet și a început să umble urlînd. Kofi ne-a explicat că leii din grădina zoologică sînt aduși din Tanganyica.

— De ce nu țineți lei din țara dv?
— Am încercat de două ori, dar ai noștri sînt prea sălbatici.

Nici sectorul rezervat crocodililor nu este un loc prea plăcut, în care să te simți în deplină siguranță. E adevărat că acolo nu vezi salturi primejdioase și nici nu auzi urlete sălbatece, dar cînd privești un butuc uriaș care, încerenit parcă, s-a înfipt în pămînt și așteaptă cu calmul unei lezezi de piatră un moment favorabil ca să-și înfigă colții în ceva cald, vibrant, viu, te trec fiorii.

În rîurile Ghanei mișună crocodilii. Dacă se formează pe undeva un nou bazin de acumulare crocodilii se tîrăsc zeci de kilometri prin junglă ca să se instaleze în el. În grădina zoologică din Kumasi, unde li s-a rezervat un teren jos și mlăștinos, crocodilii luzuresc. E puțin probabil că duc dorul rîurilor. În general aceste animale lacome, acoperite cu excrescențe cornoase, nu prea înțeleg ce-i libertatea. În grădina zoologică există o volieră în care se află opt crocodili de diferite specii. Într-un țarc separat locuiește crocodilul „Prietenul“, un veteran al grădinii zoologice, în vîrstă de treizeci și nouă de ani.

Cînd am ajuns lingă o cușcă în care se afla un urs de-al nostru rusesc, cu blană bogată ne-am simțit ceva mai liniștiți. Toți am început să zîmbim de parcă am fi întîlnit o vechie cunoștință. Mișka s-a apropiat stîngaci de grilaj, a mișcat din labă și a oftat greu. Sub soarele tropical, suba lui splendidă este o povară destul de greu de suportat. După ce l-am cumpătit puțin, ne-am îndreptat spre împărăția șerpilor.

Șerpii constituie podoaba și mîndria grădinii zoologice din Kumasi. Acolo sînt expuse mai bine de zece specii diferite, în special veninoase, iar în Ghana sînt peste optzeci de specii de șerpi. În parcul din Kumasi șerpii sînt aranjați într-un mod original. Un zid scund de beton înconjoară, ca un inel, o bună bucată din grădina zoologică pe care se află un copac sau doi, multe tufișuri și iarbă. Pe partea exterioară a zidului neted înalt pînă la brîu, sînt desenați palmieri și flori. El constituie singurul obstacol care-i desparte pe șerpi de restul lumii. Din loc în loc se află un fel de căldări circulare în care stau șerpii.

Mai întii am admirat un piton care dormea liniștit în culcușul lui, încolăcit în cîteva rotoacele mari și peștrite. Împreună cu pitonul locuiește „frumoasa africană“, un șarpe auriu, iute și vesel care scînteiază prin iarbă și tufișuri. Pitonul mîncă o dată la două săptămîni doi iepuri de casă, iar „frumoasa“ — un șoarece. Și trăiesc alături fără să se certe. Numai că pitonul doarme tot timpul. Kofi a sărit peste zid și a început să-l tragă fără teamă de cap și să-l zgîlție cu putere, pînă cînd l-a trezit. Atunci șarpele a prins să lungească încet pe iarbă și s-a deslășurat în toată lungimea lui. Avea șapte metri.

Așa cum am avut prilejul să ne convingem ulterior, Kofi este în relații foarte bune cu mulți șerpi. De multe ori intra în voliere, lua în mînă șerpi și îi pune pe umăr. Cu viperele, însă, n-a vrut să aibă de-a face.

În timp ce priveam o viperă, un tovarăș de-al nostru era gata-gata să calce un șarpe gros, cafeniu, care trecuse de partea cealaltă a zidului. Drept care am hotărît în unanimitate să aminăm restul vizitei pentru altă dată. Dar Kofi ne-a reținut:

— Nu vă alarmați! Aici, în grădina zoologică ca și în întreg orașul, de altfel, se plimbă în voie cîteva specii de șerpi, care nu sînt, însă, primejdioși. Să mergem să vedem o cobra!

Ne-am uitat peste zid, dar n-am putut vedea imediat șarpele. Terenul era acoperit cu iarbă înaltă și arbuști. Era acolo și un copac care face niște fructe rotunde, ca dovleacul, din care ghanezii confecționează străchini. Deodată, însă, din iarbă s-a ridicat o cobra neagră. Gîtul îi era umflat în porțiunea de lingă cap. Ochii-i mici, abia vizibili, ne împungeau ca două ace, iar limba neagră, bifurcată, se agita prin aer.

Am înlemnit cu toții. Și tocmai în clipa aceea am auzit un strigăt disperat. În iarbă chiar lingă picioarele noastre, se zărea ceva lung și negru. Ne-am repezit cu toții spre ieșire.

— Stați, încotro ați pornit? — strigă după noi Kofi. Este un furtun pentru apă! Haideți să vedeți elefanții și antilopele! Dar noi ajunsesem deja în stradă.

Cobre...

nematografe mari și piețe zgomotoase, a prins rădăcini adînci în inima junglei și a cultivat cu grijă în preajma lui cele mai mari plantații de cacao din lume. În momentul de față rivalizează cu Accra din toate punctele de vedere — atît în ce privește numărul întreprinderilor în construcție, cît și în artă și chiar în lupta pentru... întîietate la fotbal.

Pînă la Kumasi am călătorit pe o șosea foarte bună, căreia jungla i-a cedat cu greu locul, ascunzînd privirilor curioase, printr-un gard verde de nepătruns, toate secretele ei. Șoferul nostru, un ghanez, ne-a povestit că încă acum doi-trei ani șoseaua era socotită foarte primejdioasă noaptea. Mașinile erau atacate de lei. Se spune că odată un englez ar fi zărit din mașină un pui de leu pe care l-ar fi luat cu el. Leoaica a văzut scena, dar fiind analfabetă n-a reținut numărul mașinii și a început să-i terorizeze apoi pe toți cei care treceau cu automobilul, „Lucra“ împreună cu un leu care patrula pe șosea și apărea pe neașteptate în lumina farurilor. Șoferul frîna instinctiv și în momentul acela se ivea din întineric leoaica. Apoi șoferul și-a amintit de un alt caz cînd un leu a răsturnat un autocamion militar. Sau cînd o gorilă a ieșit pe

În vizită la prieteni

București—Moscova; Moscova—Kiev; Kiev—Moscova; Moscova—Tbilisi; Tbilisi—Batumi; Batumi—Tbilisi; Tbilisi—Moscova și din nou acasă în București! Iată în mare itinerarul celor două săptămâni petrecute de delegația A.R.L.U.S. în U.R.S.S., în cadrul tradiționalei sărbătoriri a zilei de 23 August. Pentru un spațiu atât de vast — și mai vast respectiv coborînd în istoria fiecăreia din cele trei republici în parte prin care am trecut — timpul a fost înfinit puțin, dilatat doar pe măsura locurilor vizitate, în intensitatea emoțiilor și senzațiilor trăite.

La Kiev mă aflam pentru a doua oară ca și la Moscova. Gruzia o vizitam pentru întâia dată, încercat numai de lecturi și de legendele lumii care, în cea mai mare parte (în cele mai frumoase), sînt legate de vaste pămînturi străvechi luminate de măreția Elbrusului și a umbrei lui Prometeu răstignit pentru îndrăzneala lui de a înfrunta Olimpul pe stîncile veșnic înzăpezite.

Privind noaptea, cu un „Tu-114” care a avut de înfruntat o furtună cu trăsnete și fulgere năpustite peste geamurile avionului, n-am mai recunoscut Kievul, dar nu atât din pricina nopții de smolă cît a schimbărilor survenite între timp. De la aeroport ne-au întâmpinat, înținse peste cîmpie și de-a lungul Niprului, cartierele noi industriale și casele de locuit pentru muncitorii ahi-cite mai mult după lumini, în înluneric și văzute a doua zi, mărețe, în plin soare. Aceeași surpriză avea să ne-o rezerve și Moscova — și cu mult mai impresiionant, orașul apropiindu-se cu douăzeci de kilometri de aeroportul unde am coborît. Prima dată cînd am văzut Moscova, la Festivalul mondial al tînetului și studenților, construcțiile noi, ridicate la roșu în parte, altele albe-cenușii terminate, cu virfurile lor caracteristice pe atenuții arhitecțurii ciocolind și punctele de a-turile zvelte ale macaralelor ciocușulind cu ciocurile de fier pereți și cvartale întregi de clădiri, se concentră

către Colinele Lenin, în jurul Universității Lomonosov. Astăzi ele au invadat Moscova din toate părțile extinzînd aria geografică a orașului spre albele și suavele păduri de mesteacă care se trag smerite în stepă, copșurile de înaintarea vertiginosă a macaralelor. Clădirile sînt pline de grație și eleganță, înclocuind fastul baroc al primelor palate, cu linia simplă și modernă izbucnind în limpezimi de sticlă și beton pe spații vaste, geometrice admirabil calculate.

În Moscova cînd maștrul Arghezi vizita pentru prima dată Moscova, cu prilejul preluării tezaurului de artă păstrat la Kremlin și restituit țării noastre, Capitala sovietică mai măra circa 9 milioane de locuitori — cu un milion mai mult decît întreaga populație a Gruziei. Acum populația moscovită a mai crescut și Moscova s-a întins de trei ori. Noul palat al pionierilor și panorama Borodino sînt numai două din capodoperele moderne ale noii arhitecturii moscovite pe care le-am văzut. Alături de acestea, pentru un român, e o mare plăcere și mîndrie să viziteze noua clădire a ambasadei noastre care e o vastă bijuterie, o ilustrare magistrală a succeselor arhitecturii Romîniei socialiste despre care s-a dus taina în lumea întreagă.

Ni s-a spus la Kiev — în acest monument al oraș-grădină — că straturile de flori răsădite pe Krescialik sînt o copie bucureșteană a ornamentării străzilor. N-am controlat afirmația dar evident mi-a făcut plăcere, cum mi-au făcut plăcere toate cuvintele mari și mici, încărcate de emoție și rostite la adresa Romîniei și poporului român de numeroși prieteni întâlniți pe străzi sau în sălile de recepție, la Kiev și Moscova, pretutindeni pînă-n îndepărtata Gruzia.

La Batumi, după o trecere umilă prin grădina botanică și un popas mai îndelung la un colhoz de botanici și ceai, invitați acasă la președinte, pe un virî de deal, între portocali, pișci și viță de vie, într-o grădină

luxuriantă luminată de prietenia și ospitalitatea cu adevărat gruzină și care împunea un efort susținut din partea noastră să fim la înălțimea paharelor băute din renunțarea vin de Tînadali, ne-am simțit ca niște gospodari în vizită la vecini, trecînd marea ca pe-o uliță și stînd tihnit la tîlăș desprec treburile și bucuriile noastre, felicitîndu-ne reciproc pentru succesele obținute. E un sentiment pe care l-am avut pretutindeni, acela de a ne simți mesagerii prieteniei poporului român pe numeroasele povene ale Uniunii Sovietice și de a simți în ochii, în cuvintele și îmbrățișarea oamenilor sovietici prietenia caldă și entuziastă pentru poporul nostru.

La ședințele festive consacrate sărbătoririi eliberării patriei noastre de sub jugul fascist și declanșării victorioase a insurecției armate sub conducerea Partidului Comunist Român, pretutindeni unde am fost prezenți, la Kiev, Moscova și Tbilisi, au participat — în așara unui numerus public — personalități de seamă din viața politică și de stat, membri ai birourilor politice și ai comitetelor centrale ale partidelor comuniste din republicile respective, miniștri, activiști de partid, scriitori, directori de întreprinderi și instituții de artă și cultură. Pretutindeni am simțit respectul afectuos, dragostea sinceră și admirația pentru partidul nostru și comitetul său central în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, atât de cunoscut și de prețuit în Uniunea Sovietică, pentru izbînzile noastre din toate domeniile de activitate, economic, politic și cultural, izbînzile datorite politicii leniniste ferme a partidului nostru.

După două săptămîni ne-am întors cu regretul că timpul se scurge atât de repede și de precipitat în călătorii și cu inimile încărcate de căldura prieteniei poporului sovietic.

Al. Ivan Ghilia

e e literatura? Numai desfășurare?... O, firește că nu. De ce Alexandru Macedon umbla în războaiele lui cu manuscrisul Iliadei păstrat în vestita casetă de nestemate confiscată de la perși? Ce a însemnat pentru zece de mii de revoluționari ruși romanul Mama, scris de Gorki? Sau nu e limpede semnificația volumașului de versuri ale lui Maiakovski, străpuns o dată cu inima soldatului care-l purtase prin tranșee, în buzunarul de la piept? Auzeam recent o cititoare spunîndu-i autorului cunoscut din înțimplare în tren: „Cartea dumitale m-a vindecat de astenie”. Pildele pot fi fără număr. Dar să mă opresc la una, găsită de curînd într-un schimb de scrisori dintre scriitorul sovietic Grigori Medinski și cititorul său Viktor Petrov. Publicată în revista Iunosti, corespondența aceasta e o lectură nu numai pasionantă și pilduitoare, dar și educativă ca un roman de acțiune. Literatura construiește oameni și vindecă oameni. Costruiește la care mă refer nu e literatură, deși, dacă vrem, o putem lua și ca atare. Mai interesantă socot, însă, că e realitatea faptelor comunicate în această corespondență strict autentică, pentru că această realitate autentică nu în definiții și paragrafe de estetică, ci în cadențele vieții zilnice, puterea de înțiruire a artei.

Dar care sînt faptele? Iată care: „Bună ziua, Grigori Alexandrovici! A-dineauri am ascultat o emisiune după nuvela dv. „Onoarea”. M-a tulburat foarte mult episodul întîlnirii dintre Anton și tatăl lui. Mi-am adus aminte de întîlnirea cu tatăl meu, cînd și eu, hotărîndu-mă să rup cu un trecut nu tocmai onorabil, am plecat la tata, care locuia la Smolensk”.

Așa au început lucrurile. Viktor Petrov îi scria prozatorului Grigori Medinski, la 30 martie 1959. Ultima scrisoare este a scriitorului, datată 23 decembrie 1962, și începe așa: „Dragă Vitea, te felicit din toată inima că ai fost primit în Comsomol și, în genere mă bucur de succesele tale...”

Viktor Petrov și-a părăsit școala, și-a găsit o slujbă și prieteni neaștri (cum zice el: „rachiul și celelalte”), apoi i s-a făcut lehamite și s-a dus la Smolensk la tatăl său pe care nu-l mai văzuse de 17 ani, dar care nu l-a lăsat măcar să-i calce pragul. L-a luat în casă un unchi din Briansk.

La urma urmei, zbatările acestea sufletești, stîrnite de un capitol de carte să fi fost singura cauză a transformării umane a lui Vitea? Tatăl lui nu era omul care să-l ajute. A fost însă unchiul, a fost mediul preponderent: societatea nouă. Dar nu numai atât. În prîna lui scrisoare către Gr. Medinski, V. Petrov își mărturisea, nițel prăbușit

și sceptic, neîncrederea în oameni. Asta, în martie 1959. De atunci, pînă în decembrie 1962, Vitea i-a scris lui Grigori Medinski de douăzeci de ori, iar scriitorul i-a trimis șaisprezece scrisori de răspuns. Oare numai de răs-puns? Vitea și-a deschis tot sufletul. I-a trimis scriitorului și un jurnal intim, și zece de întrebări. I-a cerut sfatul în acțiunile sale de muncă și etică, ba chiar și în dragoste. În 1959 lucrurile încă nu-și hotărîseră destinul. Viața lui Vitea se mai zbatea în incertitudinî. Sînt pauze mari în această cores-

Vitea și sfătuitorul lui

pondență, pe care însă o caracterizează un factor esențial: sinceritatea amîndurora. În ianuarie 1962, scriitorul Medinski îi scrie lui Vitea cu durere și în cuvinte apăsate: „Lasă-te de clătînrile astea sufletești într-o parte intr-alea, ca o zdreanță în vînt...”

Cînd în sufletul lui Vitea s-au consolidat bunele certitudini tinărul discută cu scriitorul său, de pildă, despre puterea educativă a cinematografului.

Grigori Medinski îi trimite cărți, copii de scrisori ale altor corespondenți, dar mai ales sfaturi aștente, sincere, emoționante în logica lor precisă.

Totuși infuzia din adolescență a unui mediu incințial mai apărea din cînd în cînd. Existau reveniri și explozii în sufletul frămîntat al lui Vitea. Fiecare stare îi era, însă, comunicată sincer, în scrisori, scriitorului. Grigori Medinski începuse cu un sfat în a cărui concizie verbală era însă acumulată forța unei mari experiențe și a unui ghid amănunțit pentru o viață întreagă. El scrisese: „Ce-ai să te faci singur, fără oameni?” În celelalte scrisori, această întrebare, care era de fapt un răspuns, s-a dezvoltat concentric la proporțiile unei etici sociale, din care sufletul lui Vitea s-a hrănit din plin.

Rezultatul? Tinărul s-a reapucat serios de învățătură, a ajuns la sfîrșitul studiilor universitare din institutul la care se înscrișese, a devenit comsomolist.

Spre sfîrșitul interesantei corespondențe a celor doi, citim într-o scrisoare a lui Viktor Petrov către scriitorul Gr. Medinski: „N-am primit de la dv. demult nici o scrisoare (După o lună și jumătate! — n.n.). Scrișorile dv. sînt pentru mine o hrană excelentă și acum mă este plină de cum aș fi flămînd”.

Nu este puțină de semnificație „foamea” unui tinăr pentru litera scriitorului său?

Victor Kernbach

Cind la 26 iulie 1803, la Kronstadt, salvele de tun anunțau plecarea vaselor „Nadejda” și „Neva” în lunga lor călătorie în jurul lumii, tinărul comandant al expediției Ivan Feodorovici Krusenstern, cu ochii pierduți spre cheiul devenit o aglomerare de miini fluturinde, încă nu era convins dacă clipele pe care le trăiește sînt reale sau frinturi din visele care-l purtasera spre această călătorie. Drumul pe care îl urmărise de atîtea ori cu degetul pe globul, mic prin dimensiunile sale, dar imens prin tainicul necunoscut ce vrea să-l sintelizeze, era pe cale de a se transforma într-un itinerar real. Și, cu alit mai mult gusta Krusenstern bucuria acestor clipe, cu cît se îndeplinea și un alt ideal al său, acela de a naviga sub pavilion rusesc între marinari ruși.

Ofițer de marină, cu un îndelungat și bogat stagiu pe întinsul apelor, nu numai că cunoșcuse multe mări și oceane, dar participase și la singeroase bătălii navale, fapt care îi mărise și mai mult experiența trecîndu-l în rîndul navigatorilor încercați. Astfel în perioada 1788—1790 luase parte la patru lupte împotriva suedezilor, iar în 1793, trimis ca „voluntar” în Anglia, a participat la bătăliile navale cu flota franceză de lingă țărmurile atlantice ale Americii de Nord. Ulterior, între 1795—1798, navigînd pe vase de război engleze în mările Asiei de sud-est și Indiilor de vest a avut posibilitatea să cunoască și aceste regiuni îndepărtate, vis al oricărui marinar al acelor timpuri.

Revenit în Rusia, Krusenstern elaborează cîteva proiecte ale unei expediții ruse în jurul lumii, în scopul stabilirii unei legături directe cu America rusă*). Proiectele, prezentate autorităților timpului, au fost însă respinse. Abia în 1802 cînd compania ruso-americană, interesată în realizarea unei astfel de legături hotărăște să suporte jumătate din cheltuielile călătoriei, țarul Alexandru I aprobă proiectul expediției. Krusenstern este numit comandantul acesteia și începe pregătirile, reușind pînă la urmă să primească încuviințarea ca echipajul să fie alcătuit din marinari ruși, cu toate că autoritățile țariste nu aveau încredere în ei, susținînd că „cu un astfel de echipaj, acțiunea nu va reuși...”

În urma vasului „Nadejda”, pe puntea corăbiei „Neva”, comandantul acesteia, Iuri Feodorovici Lisianski, încerca aceleași sentimente. Navigator priceput, cu o bogată experiență, Lisianski, ca și Krusenstern, participase la bătăliile cu suedezii și apoi ca „voluntar” în Anglia la cele anglo-franceze, pentru ca după aceea, între 1795—1800 să călătorească pe Oceanul Atlantic, Indian și Pacific pe nave engleze. Reîntors în patrie, el este numit în 1802 comandantul celei de a doua nave a expediției.

Cei dintii

După ce zăbovesc puțin în marile porturi Copenhaga și Plymouth, navele întimpinate de întinderile albastre ale Atlanticului pornesc spre sud, traversînd, la 11 noiembrie 1803, ecuatorul. Era prima traversare a unei flote ruse!

Un popas de mai bine de o lună pe insula Sf. Ecaterina, aparținînd Braziliei, le dă posibilitate să se apro-

*) E corba de Alaska, regiune care pe atunci aparținea Rusiei.

vizioneze și să facă ultimele pregătiri înainte de a se avînta pe imensele întinderi ale Pacificului.

La 12 martie 1804 Capul Horn este depășit și cu aceasta Atlanticul rămîne în urmă. Rînd pe rînd „poarta” dintre cele două oceane fusese trecută — după ce Magellan găisise pe aici un nou drum către Indii — de James Cook, La Pérouse și alții. Dar Pacificul continua și acum să apară călătorilor pe mări necunoscute și ademenitor, înveșmîntat în aceeași tainică atmosferă. O dată ajunse aici, cele două corăbii se despart dîndu-și întîlnire în arhipelagul Insulelor Marchize. În timp ce Krusenstern se îndreaptă cu „Nadejda” către nord, Lisianski își continuă drumul spre nord-vest, cu scopul de a ancora în apele insulei Paștelui, enigmatic obiectiv arheologic și etnografic unde cartografiază țărmurile și cercetează viața localnicilor.

Reîntîlnindu-se, conform înțelegerii, lingă insula Nuku Hira, corăbiile părăsesc, la 9 mai 1804, arhipelagul și pun capul spre insulele Hawaii. Ajunse acolo, după un scurt popas ele se despart din nou. Krusenstern se îndreaptă spre Japonia, unde N. P. Rezamov, aflat la bord, trebuie să poarte tratative comerciale, iar Lisianski porneste spre America rusă.

Readucîndu-l înapoi în vara anului 1805 pe N. P. Rezamov de la Nagasaki, unde tratativele cu japonezii nu dăduseră nici un rezultat, Krusenstern începe cercetarea amănunțită a acestei regiuni a Pacificului. El pătrunde prin strîmtora Tșima, explorează vestul strîmtorii Sangar (Tugaru), țărmul dinspre apus al insulei Hokkaido și, după ce străbate strîmtora La Pérouse, cercetează țărmul sudic al insulei Sahalin și face măsurători hidrografice în marea Ohotsk. Intre 23 iulie și 19 august Krusenstern continuă cercetările hidrografice în marea Ohotsk, studiază țărmurile estice ale insulei Sahalin și încearcă să precizeze dacă aceasta este o peninsulă după cum susținea La Pérouse, sau o insulă cum era trecută pe vechile hărți rusești. Deși rezultatul acestei verificări nu corespunde realității — concluzia lui Krusenstern a fost că Sahalinul este o peninsulă — totuși cercetările întreprinse au constituit o importantă contribuție științifică la cunoașterea geografică a regiunii situate între Japonia și Kamciatka.

În continuare, ca urmare a planului stabilit, „Nadejda” pune capul spre țărmurile chineze și la 8 noiembrie ajunge la Macao unde se reîntîlnește cu „Neva”. De aici, navele se îndreaptă spre Kanton.

După despărțirea de Krusenstern, Lisianski se oprește pe insula Kodiak, plănuiind să-i cerceteze împrejurimile. Cu această ocazie sînt descoperite insulele Krugov și Ciciagov și se întreprinde prima cartografiere precisă a regiunii cercetate. La întoarcere, pe drumul spre Marea Chinei, este descoperită și insula Lisianski și recifii „Neva” și „Krusenstern”.

De la Kanton, încheindu-și planul de cercetare a Pacificului, cele două nave s-au îndreptat spre patrie, de data aceasta prin Oceanul Indian. Din cauza ceții, în zona țărmului sud-estic al Africii navele se pierd una de alta pentru a nu se mai reîntîlni decît la Kronstadt.

După ce a făcut o escală pe insula Sf. Elena, sperînd totuși, că o să-l reîntîlnească pe Lisianski, „Nadejda” porneste spre Marea Baltică. În patrie ajunge la 7 august 1806, după o lipsă de 1108 zile. La rîndul ei, „Neva”, după ce face o singură escală în Anglia, la Portsmouth, ancorează la Kronstadt la 22 iulie 1806.

Așa s-a încheiat prima expediție rusă în jurul lumii. În decursul celor peste 3 ani de călătorie membrii ei au adunat un valoros material științific, harta Pacificului fiind completată cu insule noi și rectificată prin lucrări cartografice superioare.

Rezultatele expediției au fost concretizate în lucrările lui Krusenstern intitulate „Călătoria în jurul lumii din anii 1803—1806 pe navele „Nadejda” și „Neva”, „Atlasul mărilor de sud” ș.a., precum și în jurnalul lui Lisianski purtînd titlul „Călătoria întreprinsă în jurul lumii în anii 1803—1806 pe corabia „Neva”.

O călătorie dramatică

Mai mult de un an de captivitate în portul Simons-town, aparținînd englezilor și situat pe coasta capului Bunci Speranțe, iată cum a început cea de a doua ex-

pediție rusă în jurul lumii întreprinsă de Vasili Mihailovici Golovnin. Și aceasta nu avea să fie ultima captivitate a exploratorului în decursul călătoriei. De fapt, „ghinionul” l-a încercat pe Golovnin încă din momentul în care a avut să pătrundă în Oceanul Pacific, prin sulul capului Horn, unde vînturile potrivnice l-au forțat să-și schimbe itinerariul spre Oceanul Indian.

Un astfel de „început” pentru o călătorie de asemenea proporții poate că l-ar fi descurajat pe un altul, dar Golovnin era un marinar călit și perseverent. Ca și înaintașii săi, luase și el parte la două bătălii împotriva suedezilor, navigase ca „voluntar” pe navele militare engleze și se întorsese în patrie însuflețit de planurile unor mari călătorii științifice.

Sloopul „Diana”, a cărui comandă îi fusese încredințată, ieșise din Kronstadt la 25 iulie 1807, urmînd aceeași rută ca și Krusenstern, cu escale la Portsmouth și pe insula Sf. Ecaterina.

În urma izbucnirii războiului anglo-rus, „Diana” fu însă reținută de englezi la Simonstov. În timpul șederii sale aici Golovnin, spirit inventiv, organizează numeroase cercetări oceanografice, preocupîndu-se îndeosebi de particularitățile curentilor marini în lungul țărmurilor înalte. Fire îndrăzneță și întreprinzătoare, tinărul comandant profită de întunericul unei nopți și, pe neașteptate, „Diana” se strecură printre mulțimea de nave militare, ieși în larg și puse capul spre Tasmania. Ca urmare a celor întîmplate și pentru a nu mai avea surpriza unor astfel de „întîlniri” Golovnin navigă fără escală pînă la insula Tanara, în Noile Hebride. De aici se îndreaptă spre Petropavlovsk pe care, în cursul anului 1810, îl folosi ca bază pentru o serie de cercetări în nordul Pacificului.

În primăvara anului 1811 „Diana” ieși din nou în larg în direcția insulelor Kurile în scopul cartării precise a acestui arhipelag. Noua hartă, ridicată după îndelungate eforturi, era nu numai precisă, dar cuprindea și denumiri noi.

Sfîrșindu-și proviziile, Golovnin este nevoit să debarce pe insula japoneză Kumașin. În timp ce făcea plinul cu apă și alimente, este luat prizonier de japo-

nezi împreună cu alți doi anși și patru lunți Napoleon I.

Dar îndelunga captivitate într-o posibilă Carte sa, intitulată Golovnin din timpul în stilul unui roman deosebit interes de o întors în 1814 din la gîndul unei noi care, în perioada 181 tînd și cercetînd nor ciatka”.

În 1831 însă, în marinar moare răpus de o mare valoare.

Oaze

Cu toate că nimeni tenit către Pacific, ufigă ghearele, „cont de a fi cunoscut.

Călătoriile încununatori ruși în jurul

Din
istoria
descoperirilor
geografice

Sloop-urile „Vostok” și „Mitsui”

nizarea de noi exp pregătite pentru Printre aceste exp

„Riurik”, comanda mai făcuse o d Krusenstern.

...marinari. Era
...capă decît după
...șilor asupra lui

...o transformă
...maticeii Japonii.
...șii Mihailovici
...după eliberare
...ost primită cu

...nîn nu renunșă
...mii, fapt pentru
...din nou străbă-
...scoopolul „Kam-

...sale, neobositul
...în urmă-i lucrări

ertul

...îndreptat necon-
...ncepuse să-și în-
...era încă departe

...le primilor navi-
...pt rezultat orga-

Plecat la 18 iulie 1815 din Kronstadt, „Riurik” anco-
rează la 28 iulie la Copenhaga unde îl imbarcă pe natu-
ralistul și talentatul poet german de origine fran-
ceză Adalbert Chamisso care, la întoarcere, avea să pu-
blice un interesant jurnal al călătoriei.

Itinerariul stabilit de Kotzebue urmărea pătrunderea
în Pacific prin sudul capului Horn, urmînd ca de aci
bricul să pornească spre nord cu scopul de a descoperi
calea maritimă de nord-vest, între Pacific și Atlantic.

După dublarea capului Horn și o escală în golful
Concepcion de pe teritoriul statului Chile Kotzebue face
cîteva încercări să găsească enigmatică „Țară a lui
Davis”.

După ce vizitează țărmurile insulei Paștelui, „Riurik”
pune capul spre arhipelagul Tuamotu unde, rînd pe
rînd, descoperă insula Rumianțev (Tikei) și atolii Spiri-
dov (Takapato), Riurik (Amtua) și Krusenstern (Tikohan)
iar în arhipelagul Ratak atolii Kutuzov (Uterik) și Su-
vorov (Taka).

Cercetările au continuat apoi în nordul Pacificului,
a cărui veche hartă este completată cu noi descoperiri:
golful Șimarev, insula Saricev, golfulurile Kotzebue și
Eschaholtz, peninsula Horis și insula Chamisso. Car-
tarea golfului Laurențiu și insulelor Hawaii sînt urmă-
toarele obiective ale expediției.

O nouă călătorie în arhipelagul Ratak, efectuată în
perioada ianuarie-martie 1817, se soldează cu descoperi-
rea altor atoli locuți, printre care atolul Anului Nou
(Medjit), Rumianțev (Wolja), Ciciakov (Erikul), Tra-
verse (Aur), Krusenstern (Ailuk).

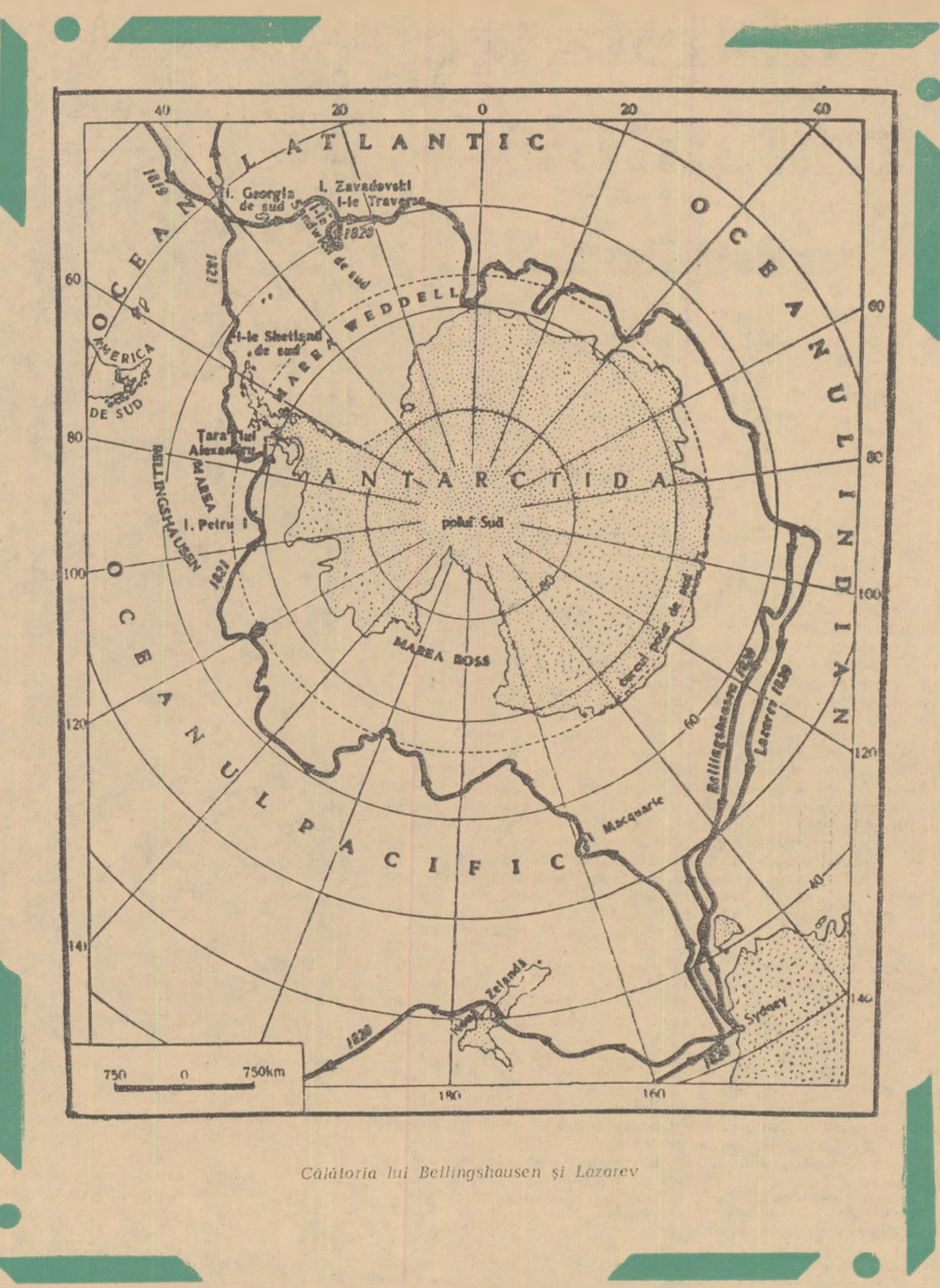
NAVIGATORII RUȘI ÎN JURUL

O dată cu ivirea primelor semne ale primăverii, Kot-
zebue își schimbă ruta, intenționînd să întreprindă noi
cercetări în marea Behring dar, îmbolnăvindu-se, se vede
nevoit să se înapoieze în țară, de data aceasta pe la
capul Bunei Speranțe. Cu acest prilej, în timp ce ex-
pediția traversa arhipelagul Marshall, a mai fost descoperit
un atol locuit, Likiep, pe care îl trece pe hartă
cu numele de Heiden. Pătrunzînd pe firul Nevei, la 23
iulie 1818, bricul „Riurik” încheia una dintre cele mai
valoroase călătorii în jurul lumii, prin bogatul material
științific cules ca și prin descoperirile făcute. Cu acest
prilej Kotzebue, care avea să mai facă o călătorie între
anii 1823—1826, s-a dovedit a fi nu numai un navi-
gator încercat, dar și un cercetător pasionat, căci preo-
cupările sale au acoperit o largă gamă de aspecte, de
la astronomie și pînă la etnografie.

Relatările sale privind viața și obiceiurile băștinașilor
sînt străbătute de un cald umanism, de o adîncă în-
țelegere. Căci Kotzebue nu putea să nu rămînă impresi-
onată de urmările nefaste pentru populația băștinașă
ale descoperirilor unor călători occidentali care, voit sau
nu, au fost adevărați deschizători de drumuri ai col-
onialismului. În locul „copiilor” nepăsători, sensibili la
muzică și dans cum îi descria James Cook pe locuitorii
din Tahiti, Kotzebue a văzut oameni dotați, muncitori
dar care, după „descoperire”, se zbăteau din greu în
lanțurile din ce în ce mai strînse ale robiei, mîndria
libertății nemaicunoscînd-o decît din povestirile bătrî-
nilor. Căci fortărețele militare sprijinite intens de misi-
unea „civilizatoare” a misionarilor, adevărate tentacule
ale colonialismului, cuprindeau în rețeaua lor tot mai
multe regiuni ale imensului Pacific.

„Terra australis incognita” există

„Eu am înconjurat oceanul emisferei sudice la lati-
tudini mari și am efectuat aceasta astfel, încît indis-
cutabil am înlăturat posibilitatea existenței unui con-

Călătoria lui Bellingshausen și Lazarev

continent care, chiar dacă va fi descoperit, nu poate exista
decît în apropierea polului, în locuri inaccesibile pen-
tru navigație” scria James Cook în jurnalul călătoriilor
sale. Iată dar care era imaginea acceptată de mai toți
exploratorii timpului cu privire la continentul antarc-
tic, cînd corăbiile ruse cu pinze „Vostok” și „Mirnii”,
conduse de căpitani F. F. Bellingshausen și M. P. La-
zarev au pornit spre acest „capăt” al Pămîntului.

I. F. Lisianski

Cele două nave au ridicat ancora din Kronstadt la
16 iulie 1819, ajungînd în zona insulelor Georgia de Sud,
în plină vară antarcctică, adică în decembrie 1819. Antarc-
ctica i-a întâmpinat pe îndrăzneții ei asaltatori cu
trei zile de aprigă furtună, trimițîndu-le în cale uriașe
iceberguri, străji de incredere ale împărăției înghețu-
rilor. Acest prim examen echipajele l-au trecut cu
bine. Ca o răsplată a grelelor încercări la care au fost
supuși, marinarii întîlnesc primele țărmuri ale unui us-

cat necunoscut care, trecute pe hartă, împing domeniul
cunoașterii geografice mult mai departe, spre sud.
Insula Annenkov și arhipelagul Traverse sînt primele
descoperiri ale acestei călătorii.

26 ianuarie 1820 a intrat în istoria descoperirilor geo-
grafice ca data primei traversări a cercului polar de
sud. Și tot în ianuarie, corăbiile ajung la extremitatea
nord-estică a continentului de gheață. „Noi am atins
latitudinea de 69° 23' S — scria Lazarev — unde am
întîlnit ghețari foarte înalți și în acea seară minunată,
privind de pe crucetă, am văzut că ei se întind cît eu-
prinde ochiul... De aici ne-am continuat drumul spre
răsărit, încercînd cu orice prilej să mergem spre sud
dar, înainte de a ajunge la 70°, întîlneam noi conti-
nente de gheață...”

Cercul polar a mai fost traversat încă de două ori
după această încercare, dar întotdeauna ghețurile și ce-
țurile se dovedeau o pavăză de nestrăpuns. O dată cu
sfîrșitul verii polare cele două nave s-au retras spre
nord, unde au continuat cercetările în Oceanul Pacific,
descoperind o serie de noi insule.

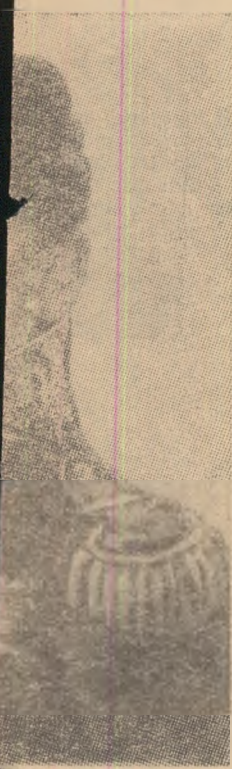
În Octombrie 1820 cele două corăbii s-au îndreptat
din nou spre Antarctica. Cu toate că alte două tra-
versări ale cercului polar nu au permis o înaintare prea
mare, în timpul celei de-a treia vremea s-a arătat to-
tuși mai îngăduitoare și drumul, ușor eliberat de ghe-
țuri, a oferit condiții mult mai bune pentru atingerea
unor latitudini înalte. La 22 ianuarie 1821 rușii
au zărit țărmul! Soarele s-a ivit o clipă dintre nori și
razele lui au luminat stîncile negre ale unei insule
înalte, acoperite cu zăpadă pentru ca, o zi mai tîrziu,
la orizont să apară o altă insulă, de data aceasta mai
mare, care primi numele lui Petru I. În fine, în ziua
de 28 ianuarie fu descoperit adevăratul țărm, Țara lui
Alexandru I.

O serie de alte insule adăugate descoperirilor ante-
rioare au completat harta acestei expediții fără prece-
dent. Continentul antarcctic exista, nu mai era o enigmă.
Țărmurile lui înzăpezite așteptau cercetătorii, tainele fe-
recate în platoșele de gheață se cereau dezlegate și
toate acestea deveniseră posibile numai datorită teme-
rării expediției ruse!

Glorioasele fapte ale primilor călători ruși în jurul
lumii sînt înscrise astăzi cu majuscule în marșarea
a eroismului uman. Aceste fapte respiră dragoste de
om, perseverență în învingerea forțelor necunoscute ale
naturii, simțămîntul datoriei față de omenire, pe care
călătorii ruși au ajutat-o, alături de alți călători celebri,
să urce noi trepte pe drumul cunoașterii Pămîntului.

Alexandru Roșu
Candidat în științe geografice

...participat persoane
...cele mai profunde.
...și călătoria bricului

...fievici Kotzebue, care
...mii sub comanda lui

Autoritatea timpului

Studiile și articolele despre literatură ale lui V. Vorovski, de la moartea căruia s-au împlinit nu de mult 40 de ani, continuă în bună măsură să-și păstreze actualitatea și pot fi socotite și astăzi printre pietrele de temelie ale esteticii marxist-leniniste. Bun cunosător al literaturii ruse, Vorovski s-a distins încă din primii ani ai acestui secol ca un interpret marxist al fenomenului literar, capabil să analizeze valorile după criterii stabile, într-o vreme în care influența lui Cehov se simțea încă puternic, iar în casa literelor rusești se încrucișau cu scrieri diferite, dar puternice, talentul lui Gorki și Arțibașev, al lui Kuprin și Leonid Andreev, al lui Bunin și Sologub.

Atent la valorile ce le analizează, Vorovski rămâne în primul rând un critic de idei, ale cărui strădăni de a descifra mesajul social al diferitelor opere sunt adesea încununat de succes. De aceea el se și simte atât de apropiat de Belinski, pe care-l consideră cu mult deasupra ideilor dominante ale epocii sale.

Debutul publicistic al lui Vorovski coincide cu perioada de reflux a mișcării revoluționare din Rusia, după înfrângerea revoluției din 1905, și necesitățile acelor vremuri își pun pecetea asupra întregii lui activități. Vorovski urmărește statornic de o parte tendințele înnoitoare și înaintate din literatura timpului, iar pe de altă parte falsele inovații și rătăcirile unor scriitori dezamăgiți, incapabili să-și orienteze creația după forțele sociale ce își învederău chiar de pe atunci capacitatea de a înlătura realitatea înfrunțată în mitul vetust care se chema „Maica Rusia”.

Astfel ne apare, de pildă, articolul „Bazarov și Sanin”. Publicistul marxist conturează cu precizie dimensiunile spirituale ale eroului lui Turgheniev. „Bazarovii”, scrie Vorovski, nu aveau încă tradiții transmise pe calea educației și în general ei nu primiseră nici un fel de educație. Psihicul lor era o *tabula rasa* pe care viața putea să înscrie ultimele ei adevăruri”. Din această situație decurge atitudinea critică a unui Bazarov față de toți și de toate, atitudine critică izvorită dintr-un raționalism scientist limitat, dar valabil pe anumite laturi și incontestabil superior vechilor modalități de gândire.

Arțibașev pornește de la aceleași premise. Eroul său, Sanin, este și el „un om care s-a format liber, ca un copac în mijlocul câmpului”, dar spre deosebire de Bazarov, care ridicase un altar rațiunii, Sanin este un profet al senzațiilor descătușate de orice constrângere.

Critica lui Arțibașev se completează și se amplifică cu analiza profundă a nihilismului, așa cum se manifesta el la Leonid Andreev. Acesta din urmă este privit ca un scriitor cuprins de două tendințe contradictorii. În opera lui se manifestă deopotrivă o înclinare deosebit de intensă spre problemele vieții sociale și un pesimism deznădăjduit în aprecierea lor.

Pentru Vorovski, autorul „Risului roșu” este asemenea unui om aflat în fața unui zid, pe care nu-l poate năru de unul singur. De aici tragedia binelui și a frumosului, înghițite de o bezna grea, de nepătruns; de aici tragedia rațiunii care sfârșește în nebulie sau crimă; de aici tragedia vieții înseși care-și pierde orice valoare din pricina morții.

„Raționalismul abstract, groaza unilaterală în fața vieții... precum și cultul distrugerii — omul gol pe pământul gol — toate acestea în locul unei cultivări dialectice a principiilor sociale capabile de viață, sint impresionant exprimate de Leonid Andreev în a sa tragedie a rațiunii, a binelui și a vieții”, conchide autorul studiului.

Cu aceeași exactitate este caracterizată opera lui Bunin. Pornind de la principiul că „artistul poate reda numai ceea ce structura sa psihică creatoare e în stare să perceapă, ceea ce e pre-gătit să perceapă”, Vorovski consideră că Bunin n-a reușit să înfățișeze decât o parte a procesului social — aceea care era sortită dispariției.

Nu mai puțin demne de atenție sint considerațiile lui Vorovski asupra operelor lui Maxim Gorki. Publicistul distinge, de pildă, printre vagabonzii care populează opera lui Gorki două tipuri fundamentale. Primul, pe care Vorovski îl numește al „vagabondului pe deplin format” (ca tip) se caracterizează printr-o conștiință individualistă puternică ce-i conferă dreptul să afirme că „el nu-i la fel ca toți ceilalți”. Al doilea tip, al Konovalovilor, cum îi numește Vorovski, se află într-o stare de tranziție. Ei nu s-au izolat cu totul în cochilia individualismului și sint capabili, într-un moment sau altul din existența lor, de o generozitate autentică, care nu se întilnește însă la primul tip.

În ceea ce privește opera literară a lui Gorki, Vorovski o împarte în trei perioade, după orientarea ideologică a scriitorului. Prima este a „povestirilor despre vagabonzi”, în care domină protestul individual împotriva ordinii sociale existente. În a doua perioadă, Gorki caută în rindurile intelectualității forțele capabile de progres și ea cuprinde mai ales operele dramatice ale scriitorului. Până la piesa „Dușmanii”. Ultima perioadă, marcată de apariția romanului „Mama” reflectă orientarea hotărâtă a autorului spre clasa muncitoare, ca purtătoare de nădejde a progresului.

Dar fără îndoială că preocuparea principală a lui Vorovski da-a lungul întregii sale activități publicistice se referă mai ales la problemele intelectualității ruse, astfel cum ne sint ele înfățișate în operele literare de la mijlocul secolului trecut și până la începutul secolului nostru. El stabilește diferențele esențiale dintre categoria nobililor „care se căiesc” și a raznocinților, subliniind unitatea lăuntrică a raznocinților în raport cu dualitatea ultimilor. Pentru „nobilul care se căiește” acțiunea se pierde în mlaștina frazelor, dorințele cele mai sincere degenerază în autochinuire, planurile cele mai chibzuite se pulverizează în reverie dulceagă. Oblomov și Pectorin îi caracterizează pe deplin.

Vorovski analizează apoi cu atenție narodnicismul ca un curent popular și tragedia narodnicilor. Evoluția și dispariția lor din viața socială sint văzute în strinsă legătură cu prefacerile structurale din Rusia.

În sfârșit, Vorovski se apleacă cu pasiune asupra orientării și a atitudinilor intelectualității ruse de la începutul secolului, asupra manifestărilor acesteia în timpul revoluției din 1905 și după înfrângerea revoluției. În operele lui Arțibașev, Andreev și Sologub, dominate de un pesimism incurabil, de o teamă primitivă în fața vieții, Vorovski descoperă reflexii anilor de reacție stoli-pinistă. Așa cum în evoluția lui Gorki ca scriitor vede semnalul unei noi schimbări în atitudinea intelectualității, condiționată de prezența tot mai puternică a proletarietului în viața socială a Rusiei.

Articolele și studiile lui V. Vorovski își păstrează, în linii generale, valabilitatea și astăzi, atât sub raportul metodei folosite în investigațiile sale literare cât și sub cel al maturității cu care sint judecate virtuțile artistice ale operelor analizate.

Paul Granea

V. Turkunas :
Porumbul
(linogravură)

Ploaia

În fiecare zi, de o lună întreagă, plouă. O ploaie monotonă, liniștită, care nu mă atrage însă — ca de obicei o asemenea vreme — spre foaia de hirtie albă, ca spre un pahar de apă într-o amiază înierbintată. O neliniște stranie nu mă părăsește nici în timpul lucrului, nici pe stradă și nici acasă. La oraș, ploaia poartă cu sine plictiseala, dorința de a pleca la țară, de a te așeza, pentru multe luni, la masa de scris din casa părintească, pentru a scrie mereu... Pentru că ploaia aduce recolte bogate și o liniște îmbucurătoare pe pământ... Dar și slujba, și treburile mărunte mă împiedică să plec. Absența mea din locurile natale se prelungește.

Îmi aduc aminte de zilele însorite și liniștite, cu cer albastru și profund, cu trîmbișele îndepărtate ale cocorilor, cu iarbă răcoroasă și potecile calde ale stepii. Îmi aduc aminte și de nopțile cu furtună, cu vîntoase aprige, cu exploziile fulgerelor în întunericul stepii nemărginite. Dar în memorie, mi-au rămas, nu știu de ce, mai ales ploile liniștite și monotone, zilele în care picăturile de ploaie păreau coarde de arginți, întinse între cer și pământ. Și poate că pe aceste strune răsună, deopotrivă, cu bucuria țărănilor, copilăria mea și poate de aceea, plăcerea și tristețea mă învăluie

atunci cînd ascult ploaia ce cade pe pămîntul nostru.

Plouă pentru recolte, pentru belșug, pentru bucuria țării și mi-e milă de aceia care bombăne: „Ah, cînd o să se termine!”, „Toarnă într-una!”, „Sărmanii, ei n-au văzut niciodată lanurile verzi, printre care șerpuiește un drum negru, strălucitor. Ei nu știu cum se oglindește cerul în băltoacele drumurilor, cum zimbește cîmpul oamenilor, cum murmură ploaia ce cade pe frunzele mari de porumb și de floarea soarelui. Oamenii aștia n-au văzut nimic! În fața ochilor mei: satul nostru, casele muriale de ploaie, privirile îngindurate ale consătenilor mei, care fixează cu încordare cerul din tindă, vorbind în șoaptă, pentru ca să nu sperie ploaia — să plouă mai mult! Și-un gând, nu știu de ce, îmi trece prin cap: nu se uită ei oare și la mine?”

Probabil că mă așteaptă doar părinții, dar cînd ploaia se cerne și ascult cîntecul ei, cînd o văd dincolo de ferestrele mari, un fel de liniște îmi răsună în suflet, ca o chemare a prietenilor din copilărie, a cîmpiilor nemărginite și a drumurilor fără de sfîrșit, în băltoacele cărora se oglindește cerul înalt al locurilor natale.

Totul trece

Cuvintele acestea, pe care le-am auzit cînd nu mai eram tînr, nu au fost pentru mine o descoperire. Genații întregi, sentimentele și pasiunile cele mai mari, tragediile de familie și tragediile popoarelor — totul trece și se uită.

Numeroase morminte soldățești însingurate, din cîmpiile străine, au o scurtă existență: ele dispar sub plugurile țărănești, pentru ca pămîntul să rodească pentru generațiile viitoare. Pe locul mormintelor unduiește secara, griul dă în spic, ca și cum așa ar fi fost de cînd lumea.

Dar noi reținem în amintire nu mormintele din stepă, ci pe cei care au fost îngropați acolo, tineri și îndrăzneți, noi ne aducem aminte și chipurile tinere, și ochii, și buzele de un contur nedefinit încă, și glasurile lor înalte, și marsul care i-a purtat nu spre ultimul atac, ci spre nemurire. Ne vom aduce aminte cît vom trăi siluetele lor zvelte, umerii lor firavi, cu bluze soldățești și mantale cenușii, de care atîna soarta patriei. Le vom duce dorul, ne mîndrim cu generația noastră și liii noștri, și nepoții noștri ne vor învidia.

Da, totul trece. Dar cum anume? Lucrurile mărunte, egoismul, trec fără să lase urme și se uită. Dar iată că războiul s-a terminat, s-a sfîrșit și moartea care l-a însoțit, dar fărîșorii victoriei trăiesc și vor trăi veșnic în amintirea poporului. Da, războiul s-a terminat, dar eroii lui au rămas, slujind poporul și veșnica lui glorie.

Dar nemurirea încununează puțini oameni. În satul nostru liniștit, timplarul Dmitro Grișenko a trăit fără să se gîndească la nemurire. Fusese încă din tinerețe poreclit Miteiho*), pentru miinile-i lungi, pentru statura-i înaltă, pentru uria-

șai lorși. Eu nu mi-l amintesc așa. Îi fîn minte de pe vremea cînd era deacum girbovit, dar cu spinarea încă puternică, pe care se lăția în voie lada cu unelte și ferăstrăul în înveltoarea sa, îi fîn minte miinile-i mari și aspre, care mi-au mîngiat adesea fruntea. Miinile lui miroseau întotdeauna proaspăt și dulce, ca pin, talaj și soare. Vara erau răcoroase, iar iarna — calde. Și-mi aduc mai ales aminte de mustățile lui mari, roșii, alunate și de ochii lui buni și luminoși, mijii lie din pricina concentrării la lucru, fie pentru că încercau să-și ascundă tandrețea de care erau plini atunci cînd Dmitro Ivanovici se uita la oameni.

Toată viața lui a acoperit casele noastre, a construit grajduri și hambare, a meșterit uși și ferestre, a înlins dușumele. Și cum a trăit mult, în satul nostru n-a rămas nici o casă la care să nu fi adăugat și ei ceva, ceva bun, traic și frumos.

Dar a venit vremea și Miteiho-timplarul a murit, iar în casele pe care le-a durat cu miinile lui trăiesc și acum tineri și bătrîni. Calcă pe dușumele, deschid uși soide și ușoare, se uită pe ferestrele fără cusur și își aduc aminte cu recunoștință de bătrînul timplar.

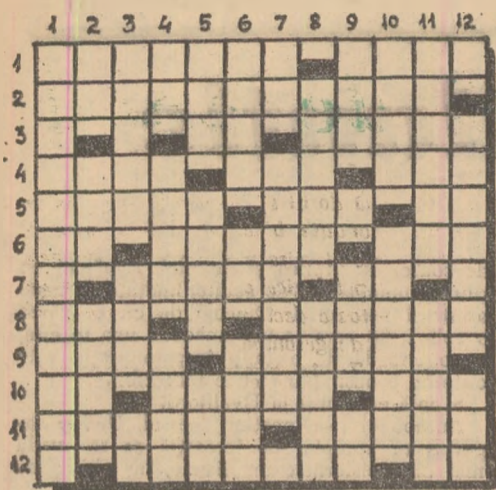
Pe mormîntul lui a crescut iarbă. În nopțile senine e luminat de strălucirea stelelor, vara și iarna îl bat vînturile, îl spală ploile și îl acoperă zăpada. Totul trece...

Dar cum aș dori ca roadele muncii mele, după moarte, să fie la fel de folositoare oamenilor ca acoperișul caselor, ca ușile și ferestrele pe care le-a făcut Miteiho pentru casele din satul nostru! Și mormîntul meu n-are decît să se risipească în cele patru vînturi! Nu moartea jalonează drumul omului pe pămînt, ci truda lui, care nicăieri și niciodată nu rămîne fără urme.

*) Erou legendar.

Doă schițe de Oleg Sizonenko

FILME

medie cinematografică, realizată în studioul „Mosfilm” — Unu și una ! 8) Fluviu în Maroc — Capitala R.S.S. Estone. 9) Masă de piatră — Înregistrat pe peliculă. 10) În temă! — Popor balcanic — îl găsiți în distribuția filmului de la 6 orizontal (Oleg). 11) Artist... cu distincție — Instrument muzical (pl.) 12) Coregizor al emoționantului film „Serioja” și regizor al filmului „Drumul spre chei” — Patru roman.

VERTICAL :
 1) Actor din filmele „Povestea anilor înflăcărați” și „Drumul spre chei” (2 cuv.) 2) Posed — A văzii — Cunoscut regizor sovietic, creatorul filmului „Nouă zile dintr-un an”. 3) Oraș în Regiunea Autonomă Tuvină — Plin cu griu — În vedere ! 4) Aluminiu — Apa Leningradului — Oraș în India. 5) Un ecran... respectabil — A striga — Fluviu european. 6) „...merge după soare”, poem cinematografic realizat de regizorul Mihail Kalik — Acut ! — Titlul unui film cu actrița Nadia Rumianțeva (neart.) 7) Consoane — Aranjat frumos, cu gust. 8) În studiourile din această localitate din Crîneea s-a realizat filmul în culori „Căpitaniii lagunei albastre” — A uni. 9) Primele noțiuni — Arbore — Servește ! 10) Cunoscută romanță — „...husarilor”, amuzantă comedie muzicală realizată în studioul „Mosfilm”. 11) Se îmbină cu practica — Locuitori de la munte. 12) Interpret din filmul „Baia”, după comedia satirică cu același titlu de Maiakovski — Prenumele titanului care a scris „Război și pace”.

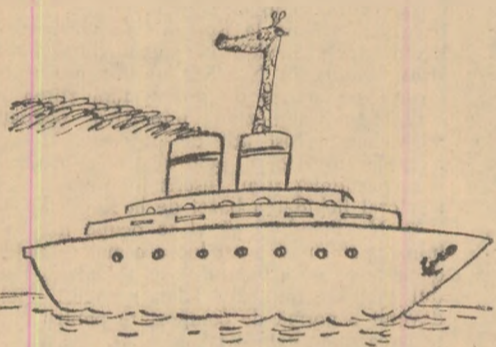
Cuvinte rare : AGRA — DRA.

ORIZONTAL :

1) Apreciat actor, întâlnit în filmele „Zboară cocorii”, „Doamna cu cățelul”, „Nouă zile dintr-un an” ș.a. — Cinematografia este cea de-a șaptea... 2) Film în culori după un roman de aventuri al scriitorului A. Beleaev (2 cuv.) 3) Tip de avion sovietic — Joacă în filme. 4) Copilăria lui este prezentată în filmul „Flăcări și flori” — Personaj din opera „Fata de zăpadă” de Rimski-Korsakov — Verb în agricultură. 5) La filmul... sonor — A eunoaște — Iuri Iakovlev. 6) Dispu — Filmul „Salut...” — Autorul romanului „Șoseaua Volokolamskului”. 7) „...dădace”, co-

UMOR • UMOR •

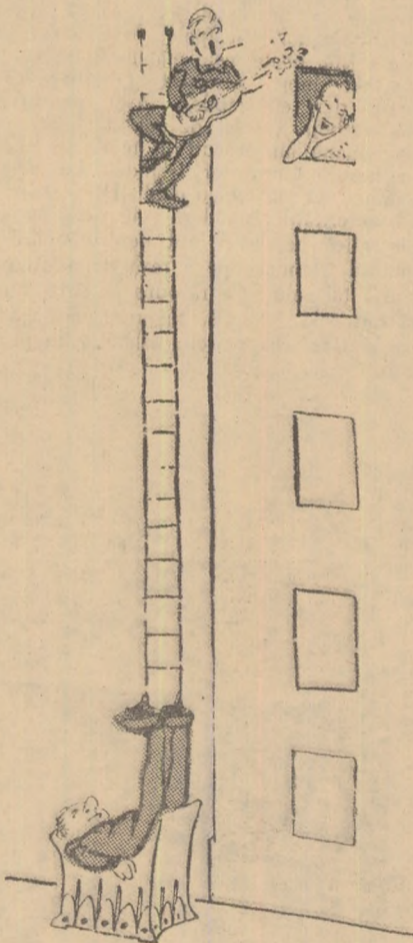
Din viața circului

In turneu

Protecția muncii

Sentimente înalte sau când fiul vrea să se însoare

Cind dresorul se odihnește
 Desen de V. Pocciuev

IMPORTANT !

100.000 LEI

PRONOEXPRES

Amănunte la agențiile „Loto-Pronosport”

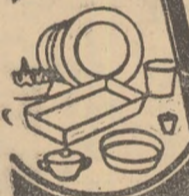
● MUZICĂ SIMFONICĂ
 ● MUZICĂ UȘOARĂ
 ● MUZICĂ POPULARĂ

pe discuri
 ELECTRECORD

Combinatul chimic FĂGĂRAȘ livrează:

- BACHELITĂ PENTRU UZ GENERAL ÎN DIVERSE CULORI
- BACHELITĂ PENTRU UZ ELECTROTEHNIC
- BACHELITĂ PENTRU UZ ELECTROTEHNIC ÎN EXECUȚIE TROPICALIZATĂ
- BACHELITĂ TEXTILĂ
- REZOLI DIVERSE TIPURI
- LAC DE BACHELITĂ
- NOVO-LAC SOLID, SEMIFLUID ȘI ALCOOLIC
- CORNOPLAST PENTRU NASTURI IMITATIE CORN
- CELULOID, PLACI DE DIFERITE GROSIMI ȘI CULORI
- CELULOID SIDEFAT
- CELULOID MARMORAT
- CELULOID PLACAT
- AMINOPLAST DIVERSE CULORI

execută:

Piese industriale de toate tipurile din bachelit și aminoplast, pentru înlocuirea materialelor fieroase și neferoase precum și a lemnului.

Pentru producția de serie executăm proiectarea și sculele necesare presării pieselor comandate.

Gospodine!

COMPLETAȚI ȘI REÎNNOIȚI VESELA DV, CU VASELE EMAILATE GROASE ȘI DURABILE
 IDEAL
 PRODUSE DE UZINELE
 EMAILUL ROȘU
 MEDIAȘ

